

Kunnskapsbasert miljøretta folkehelsearbeid

Preben Aavitsland ved Fylkesmannens fagdag i Molde

08.02.2018

Om Folkehelseinstituttet

Folkehelseinstituttets samfunnsoppdrag

Fra departementets instruks

- Folkehelseinstituttets samfunnsoppdrag er å **produsere, oppsummere og kommunisere kunnskap** for å bidra til godt folkehelsearbeid og gode helse- og omsorgstjenester.
- Folkehelseinstituttet har ansvar for forskning og oppsummering av forskning gjennom kunnskapsoppsummeringer innenfor instituttets samfunnsoppdrag og skal **understøtte** Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Mattilsynet, samt andre **lokale og nasjonale myndigheter, befolkningen og andre aktører, med kunnskapsbaserte råd.**

Kunnskapsstøtte og rådgivning

Folkehelseinstituttets oppgaver

Fra Forskrift om miljørettet helsevern

- §5 fjerde ledd: Ved en miljøhendelse eller ved mistanke om utbrudd av sykdom knyttet til helseskadelige miljøfaktorer, skal kommunen iverksette nødvendige tiltak for å forebygge, håndtere og begrense negative helsekonsekvenser. Kommunen skal vurdere om den har kapasitet og kompetanse til selv å håndtere situasjonen, og innhente bistand fra Folkehelseinstituttet eller annet relevant kompetansemiljø der det er behov

Kartlegging av kommunenes behov

Et prosjekt i Folkehelseinstituttet i samarbeid med Helsedirektoratet

Kartlegge følgende om kommunenes miljørettede helsevern gjennom spørreundersøkelse og intervjuer:

- Problemstillinger
- Ressurser og kompetanse
- Organisering
- Integrering av miljørettet helsevern og øvrig folkehelsearbeid
- Behov for støtte
- Støtte fra hvor?

Kunnskap som grunnlag for tilsyn og råd i miljøretta helsevern

Miljø og folkehelse

Miljøet er alt (kanskje unntatt genene)

www.fhi.no

- Uteklima
- Uteluft
- Stråling
- Støy
- Inneklima
- Kjemikalier
- Skader og ulykker
- Fysisk aktivitet
- Kjemikalier
- Mat
- Vann
- Avløp
- Avfall
- Smittestoffer
- Psykososiale forhold

Miljø og helse - en forskningsbasert kunnskapsbase

Kunnskapsbasen om miljø og helse er ment å være et viktig verktøy for å redusere miljøets bidrag til helseproblemer i befolkningen. Kunnskapsbasen vil være en støtte for ansatte i offentlig forvaltning, kommunehelsetjenesten og andre som trenger et vitenskapelig grunnlag for beslutninger og uttalelser om miljø og helse.

Miljøfaktorer og helse

[Miljøfaktorer og helse](#)

Støy

Avfall

Inneklima

Kjemikalier

Mat

Skader og ulykker

Stråling

Uteluft

Vann

Praktiske råd til kommunen om skader og ulykker

Tverrsektorielt arbeid er nødvendig for å redusere antall skader. Her finner kommunen råd og eksempler på tiltak.

PUBLISERT 11.07.2014

OPPDATERT 04.07.2017

Hopp til innhold

[Ulykkesforebyggende arbeid](#)

[Tre ulykkestyper med forskjellige forebyggingsstrategier](#)

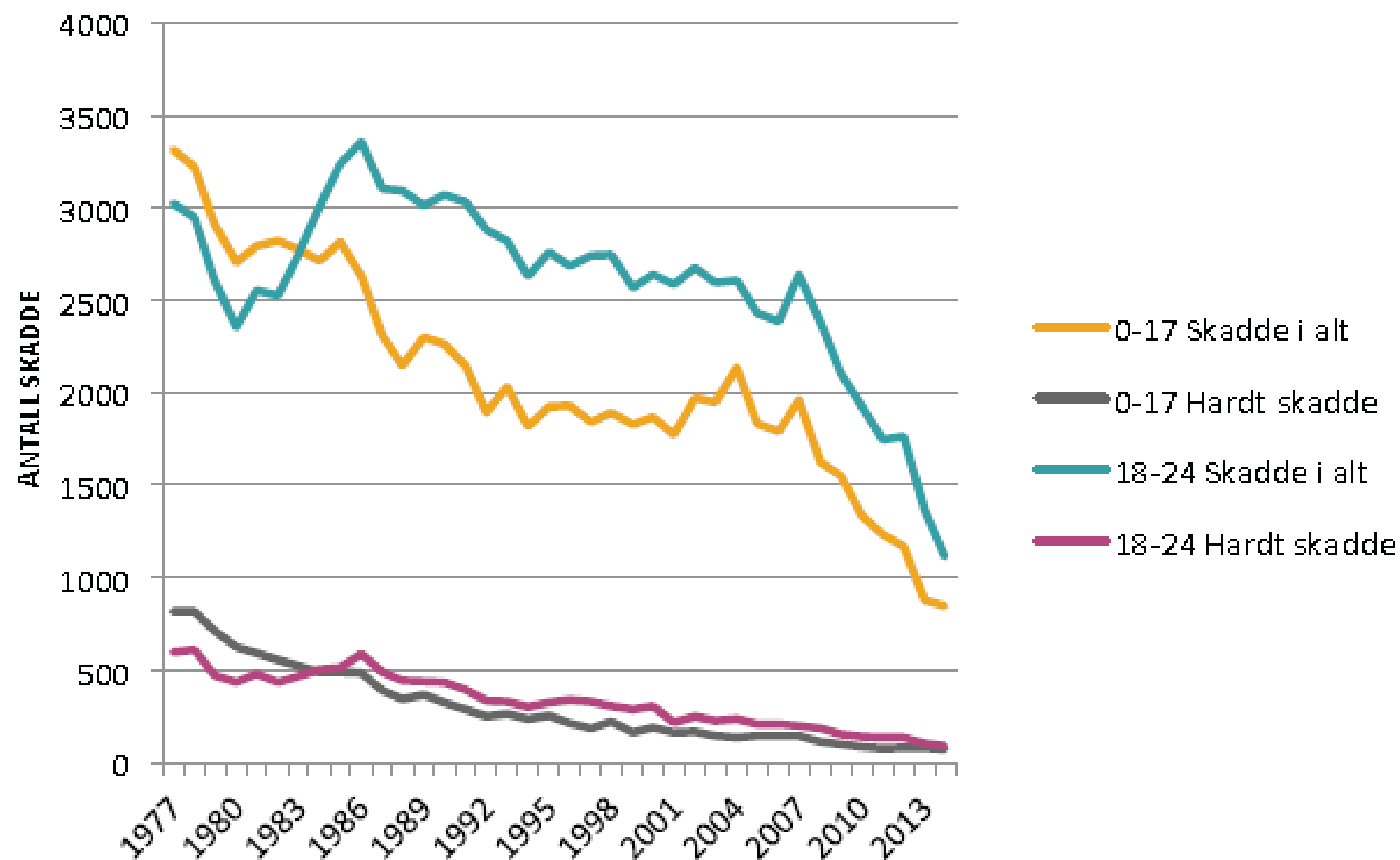
[Forskning på ulykkesforebygging](#)

[Regelverk som har til formål å forebygge skader](#)

[Gode resultater med lokalt ulykkesforebyggende arbeid](#)

[Registrering av ulykker og skader](#)

[Nasjonale målsettinger og rammeverk](#)

Figur 16: Talet på skadde i vegtrafikkulykker i aldersgruppene 0–17 og 18–24 år. Kjelde: SSB

rapport 2015:1

Anbefalte faglige normer for inneklima

Revisjon av kunnskapsgrunnlag
og normer - 2015

 folkehelseinstituttet

2016

Inneklima i skoler og barnehager

Helsemessig betydning for barn og unge

Rune Becher
Marianne Bjerle
Finn Martinsen
Johan Øvevik

 folkehelseinstituttet

 Helsedirektoratet

Sammen drag

Aktuelle problemfelt relatert til Inneklima

Forurensning av inneluften

Ugunstig termisk miljø

Støy

Belysning

Problemer i lufttekniske installasjoner

Viktige tiltak i det forebyggende arbeid på Innemiljøområdet

Benytt forebyggingsstrategi

Unngå røyking innendørs

Unngå høye radonnivåer innendørs

Unngå fuktskader

Sørg for god ventilasjon/frisklufttilførsel

Hold riktig temperatur

Sørg for et skikkelig renhold

Velg riktige materialer

Sørg for riktig belysning

Sikre gode lydforhold

Sørg for rent bygg i byggeprosessen

Sørg for god forvaltning, drift og vedlikehold av byggene

Sjekkliste for inneklima i barnehager

Sjekklisten kan være nyttig å bruke i arbeidet med å ivareta inneklima i barnehager. Den omfatter både kortsiktige og langsiktige tiltak.

PUBLISERT 16.09.2013

OPPDATERT 01.10.2013

Kortsiktige tiltak

Behov for tiltak
eller undersøkelser?

Ja

Nei

Er inneklima og praktiske tiltak for å bedre inneklima tema på foreldremøter?

Er det god ventilasjon/frisklufttilførsel?

Tips: Sjekk om ventiler i ytterveggene er åpne og om de er riktig plassert. Sjekk om hastigheten på tilført friskluft er passe stor. Er det montert låsbar luftehaspe på vinduer slik at de kan åpnes for lufting?

Er temperaturen riktig?

Tips: Sjekk om termostater er innstilt riktig og riktig plassert. Sjekk

ARTIKKEL

Inneklima i skoler og barnehager

Ventilasjon, renhold og det å fjerne fuktskader, muggsopp og støv har betydning for inneklima i skoler og barnehager. Enkle tiltak som bruk av innesko og lufting i timer og friminutt, bidrar også til bedre luft. Bruk gjerne Folkehelseinstituttets sjekklister for å kartlegge kort- og langsiktige tiltak.

PUBLISERT 24.09.2013

OPPDATERT 03.03.2015

Sjekkliste for inneklima i skoler

Sjekklisten kan være nyttig å bruke i arbeidet med å ivareta inneklima på skoler. Den omfatter både kortsiktige og langsiktige tiltak.

PUBLISERT 16.09.2013

OPPDATERT 01.10.2013

Kortsiktige inneklimatiltak

Behov for tiltak
eller
undersøkelser?

Ja

Nei

Er det faste drifts- og vedlikeholdsrutiner, og er disse innarbeidet i internkontrollsystemet ?

Har elevene og lærerne fått **kunnskap** om inneklima ?

Er det god ventilasjon/frisklufttilførsel?

Tips: Sjekk om ventiler i ytterveggene er åpne og om de er riktig plassert og at lufteventiler i klasserommene holdes åpne så langt temperatur og trekkforhold tillater det.

Barnehage og skole - barns utvikling

Temaside med forskningsfunn, informasjon og nyheter om barns utvikling knyttet til barnehage og skole.

[Kontaktinformasjon/få nyhetsbrev](#) →

[ENGLISH WEBSITE](#)

[CHILDCARE AND SCHOOL](#) →

Artikler og faktaark

Helsetilstanden i Norge

Folkehelse rapporten

Psykisk helse hos barn og unge

Psykisk helse for barn og unge i Norge i dag. Vi skiller mellom plager og lidelser. Psykiske plager og lidelser gir forskjellig uttrykk i ulike aldersgrupper og hos gutter og jenter.

Faktaark

Fakta om språkvansker hos barn

Språk - og talevansker er vanlig hos små barn. Språkvansker handler om problemer med å forstå språk, uttrykke seg muntlig og uttale språklydene.

Faktaark

Fakta om leseferdigheter

Gode leseferdigheter vil si at barnet både har gode tekniske leseferdigheter og god forståelse av teksten det leser. Et godt ordforråd er viktig for å utvikle gode leseferdigheter.

Smittevern i barnehage og skole

Her finner du informasjon og råd til foreldre og personale om å forebygge infeksjoner og skadedyrangrep.

[Kontakt oss om emnet / få nyhetsbrev](#) →

ENGLISH WEBSITE

[INFECTIOUS DISEASE CONTROL IN CHILDCARE AND SCHOOL](#) →

Råd og informasjon

Nyhet

Husk lusesjekk ved skole- og barnehagestart

For å sikre en lusefri høst oppfordrer Folkehelseinstituttet alle landets skoler og barnehager til å arrangere kampanjer mot hodelus i uke 10.

Oppdatert 29.08.2016

Artikkel

Når må barnet være hjemme fra barnehagen?

Barn som går i barnehage er mer utsatt for infeksjoner enn andre barn.

Oppdatert 15.09.2017

Artikkel

God håndhygiene reduserer infeksjoner i barnehagen

Håndvask og opplæring i smittevern i barnehager og barneskoler gir trolig betydelig mindre forekomst av luftveisinfeksjoner og diaré.

Publisert 05.09.2016

ALLE VÅRE

[Nyheter fra FHI](#)

[Rapporter, brosjyrer, skjemaer m.m.](#)

[Faktaark A - Å fra Folkehelseinstituttet](#)

[Nettpublikasjoner](#)

[Studier A-Å](#)

[Helseregistre og andre registre](#)

[Prosjekter ved FHI](#)

HOLD DEG OPPDATERT

 Facebook

 Twitter

 YouTube

 Instagram

 RSS

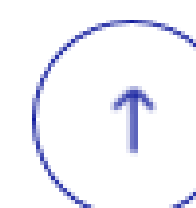
 Nyhetsbrev

E-postadresse

Velg nyhetsbrev

- Siste nytt - alle nyheter fra FHI
- Statistikk og data fra FHI (inkl. Folkehelseprofiler og Folkehelse i kommunen)
- Den norske mor og barn-undersøkelsen (MoBa)
- Influensa
- Kvalitet og kunnskap (oppsummert forskning, brukererfaringer, m.m.)
- Levevaner (alkohol, rusmidler, kosthold, m.m.)
- Miljø (inneklima, luftforurensninger, drikkevann, m.m.)
- Psykisk og fysisk helse (psykiske lidelser, folkesykdommer, graviditet, m.m.)
- Skadedyr (lus, flått, skadedyrbekjempelse, m.m.)
- Smittevern (matsmitte, smittevern i helsetjenesten, reiseråd, m.m.)
- Vaksine
- Internasjonalt arbeid

Abonner på valgte nyhetsbrev

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

Molde

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Statistikken er fra siste tilgjengelige periode per oktober 2016 og er basert på kommunegrenser per 1.1.2017.

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Temaområdene i folkehelseprofilen er valgt med tanke på mulighetene for helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke data som er tilgjengelige på kommunenivå. Indikatorene tar høyde for kommunens alders- og kjønns sammensetning, men all statistikk må også tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- I aldersgruppen 45 år og eldre er andelen som bor alene lavere enn i landet som helhet.

Levekår

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er lavere enn i landet som helhet. Lav inntekt defineres her som under 60 prosent av nasjonal medianinntekt.

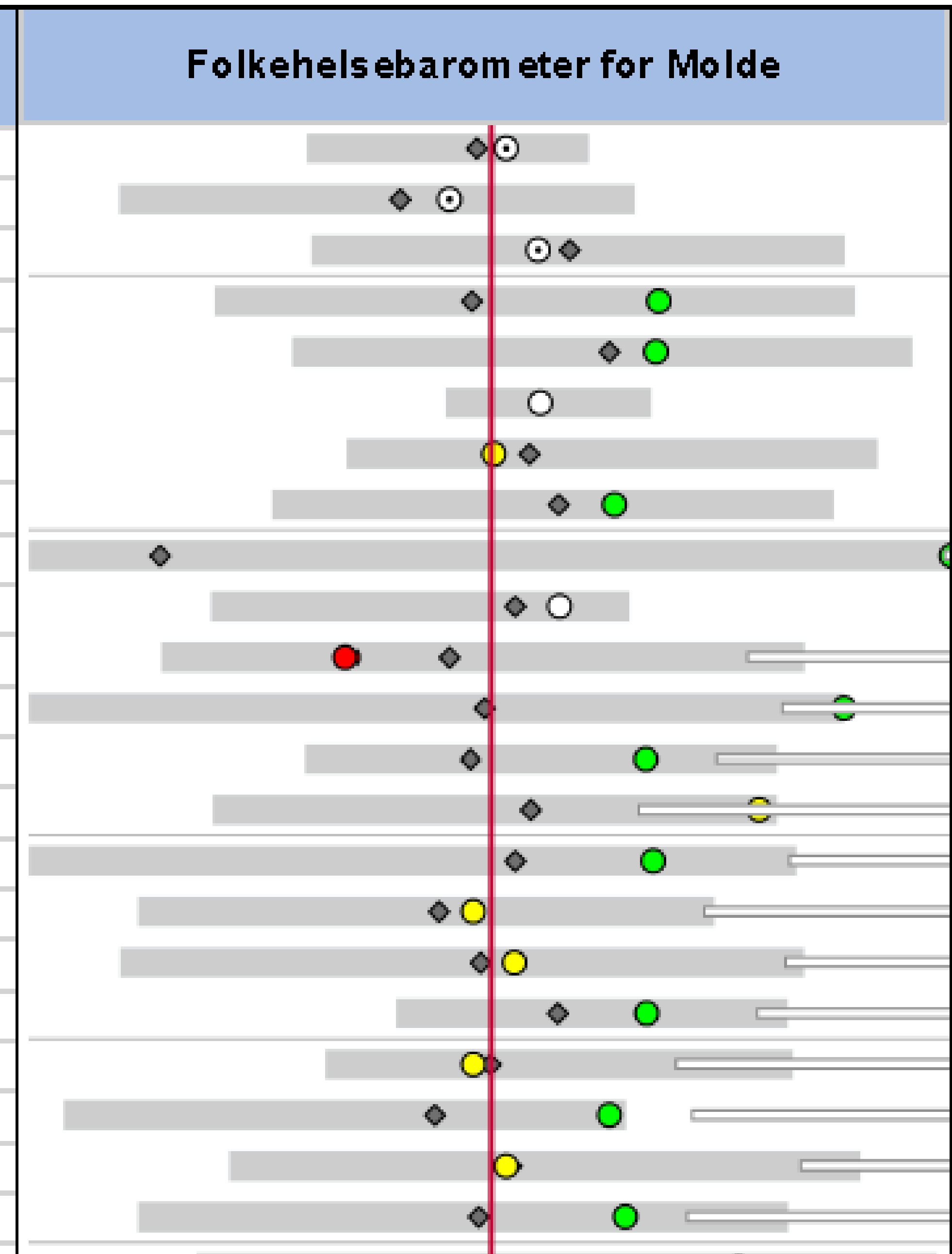
Miljø

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet, er høyere enn landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de har minst én fortrolig venn, er ikke entydig forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

Skole

- Andelen 5.-klassinger som er på laveste mestringsnivå i lesing er ikke entydig forskjellig fra landsnivået.

Tema		Indikator	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)
Befolkning	1	Befolkningsvekst	1,3	0,6	0,93	pro sent
	2	Personer som bor alene, 45 år +	24,5	23,5	25,3	pro sent
	3	Andel over 80 år, framskrevet	5,2	5,5	4,8	pro sent
Levekår	4	Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	86	82	82	pro sent
	5	Lavinntekt (husholdninger), 0-17 år	8	8,9	12	pro sent
	6	Inntektsulikhet, P90/P10	2,6	2,6	2,8	-
	7	Barn av enslige forsørgere	15	14	15	pro sent
	8	Uføretrygdede, 18-44 år	2,1	2,3	2,6	pro sent (a.k)
Miljø	9	God drikkevannsforsyning	100	69	80	pro sent
	10	Forsyningsgrad, drikkevann	98	91	88	pro sent
	11	Skader, behandlet i sykehus	14,6	13,2	12,6	per 1000 (a.k)
	12	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2015	79	70	70	pro sent (a.k)
	13	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2015	71	63	64	pro sent (a.k)
	14	Fortrolig venn, Ungdata 2015	93,7	90,6	90,1	pro sent (a.k)
Skole	15	Trives på skolen, 10. klasse	88	86	85	pro sent (k)
	16	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	25	26	24	pro sent (k)
	17	Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	24	25	25	pro sent (k)
	18	Frafall i videregående skole	16	20	23	pro sent (k)
Levevaner	19	Lite fysisk aktiv, Ungdata 2015	14	13	13	pro sent (a.k)
	20	Overvekt inkl. fedme, 17 år	19	24	22	pro sent (k)
	21	Alkohol, har vært beruset, Ungd. 2015	13	12	13	pro sent (a.k)
	22	Røyking, kvinner	6,3	9,4	9,1	pro sent (a)

Folkehelse rapporten (nettutgaven) - Helsetilstanden i Norge

Folkehelse rapporten presenterer kunnskap og statistikk om helsetilstanden i Norge. Du finner oversiktskapitler og kapitler om spesifikke emner som levealder, ulike sykdommer og risikofaktorer. Kapitlene bygger på Folkehelse rapporten 2014, og vil bli oppdatert i 2016-2017.

Befolkning og levealder

[Befolkningen](#)

[Levealder](#)

Helse i ulike befolkningsgrupper

[Helse hos barn og unge](#)

<https://fhi.no/nettnub/hin/helse-i-ulike-befolkningsgrupper>

Lokalt samarbeid

Lokalt samarbeid om miljøretta helsevern

Et eksempel fra Sørlandet

- Miljøretta helsevern kan være en ensom oppgave
- Dagsmøte tre ganger i året mellom kommunelegene og medarbeidere i Arendal, Grimstad og Kristiansand (og Froland, Birkenes)
- Diskusjon av pågående saker, avsluttede saker og andre temaer
- Samarbeid om tilsynskampanjer
- Tips om ny litteratur
- Utveksling av planer og maler

Agenda for samarbeidsmøte om miljørettet helsevern 7.11.2017

1. Velkommen til Arendal og orientering om dagen

2. Første bolk: Erfaringer fra gjennomførte tilsyn og avsluttede saker

Boliger på bensinstasjon (ARN)

Duer og fluer – oppdatering (ARN)

Svømmekløe i Bjellandsvann (ARN)

Frisørsalonger uten hårvaskemulighet (KRS)

Barnehage uten inngjerdet uteareal (KRS)

Støy fra feiebiler om natta (KRS)

Tilsyn med miljørettet helsevern i Grimstad kommune (C)

3. Andre bolk: Pågående saker

Ulovlig skadedyrbekjempelse med bromadiolon (ARN)

Støy fra betongfabrikk (ARN)

Dyrepensjonat i bolig (ARN)

Inneklima i utleieleilighet (ARN)

Støy fra planlagt ballbinge (ARN)

Trafostasjoner i byggesaksbehandling (GRM)

Mobilmaster i byggesaksbehandling (ARN)

Planer om ny havn og støy – oppdatering (KRS)

Støy fra nytt utested ved sjøen i sentrum (KRS)

Støy fra saluttkanoner og tinnitus (KRS)

Nasjonal tilsynskampanje for solarier i regi av Strålevernet (KRS)

Tilsyn med hudpleiesalonger, frisører, spa mv (FRO)

4. Tredje bolk: Planlagte tilsyn

Nye tilsynsoppgaver: tobakkssalg og e-sigarettbruk (ARN)

5. Fjerde bolk: Ymse

Arealplanlegging og rollen til mhv/kommuneoverlegen (FRO)

Døgnåpne treningssentre – en ny trend (ARN)

Plager fra nye strømmålere – en ny trend (ARN)

Eventuelt

6. Neste møte: Sted og tid

ARENDA
KOMMUNE

Noen erfaringer fra en kommune

En kommuneoverleges hverdag

- Barnehage: Tilrettelegging for gutt med cystisk fibrose og nervøs mor
- Barne- og ungdomsskole: Klager fra lærere og elever på «tung luft»
- Ny barne- og ungdomsskole: Plassering på bakketopp
- Videregående skole: Manglende rutiner ved skader i skoletida
- Sjekke før fylkesmannens tilsyn med vårt arbeid med miljørettet helsevern i barnehager og skoler
 - Liste over skoler og barnehager
 - Godkjenningsstatus (arkivjakt)
 - System for godkjenning av nye skoler og barnehager (to trinn)
 - System for håndtering av klager mv
 - Plan for risikobasert tilsyn
 - Rutine for rådgivning, samarbeid og deltaking i planarbeid

Takk for oppmerksomheten

Kontakt: preben.aavitsland@fhi.no